

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII DLA KLASY VI

ROZDZIAŁ I: NARODZINY NOWOŻYTNEGO ŚWIATA

Poziom podstawowy:

uczeń:

- wymienia Krzysztofa Kolumba, jako odkrywcę Ameryki w 1492 r. (XV w.)
- wskazuje na mapie Indie i Amerykę
- posługuje się terminami: karawela, Kompas
- wskazuje Ferdynanda Magellana, jako dowódcę wyprawy dookoła świata
- wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki
- zna termin: cywilizacje prekolumbijskie, Stary Świat, Nowy Świat
- podaje przykłady towarów przewożonych między Ameryką a Europą
- podaje skutek pozytywny i negatywny wielkich odkryć geograficznych
- wskazuje odkrycie Ameryki, jako początek epoki nowożytnej
- posługuje się terminami: renesans, człowiek renesansu
- wskazuje Leonarda da Vinci, jako człowieka renesansu, zna dziedziny zainteresowań
- posługuje się terminem: mecenat
- wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła, jako wybitnych twórców renesansu
- wskazuje Włochy, jako kolebkę renesansu
- wymienia Jana Gutenberga, jako wynalazcę druku
- wskazuje wystąpienie Marcina Lutra, jako początek reformacji (1517 r.)
- posługuje się terminami: reformacja, odpust, protestanci
- wymienia wyznania protestanckie
- posługuje się terminami: kontrreformacja, sobór, jezuita (Ignacy Loyola)
- potrafi podać przyczyny zwołania soboru w Trydencie
- zaznacza podane daty na osi czasu

Poziom ponadpodstawowy:

uczeń:

- podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych
- zna i zaznacza na osi czasu daty najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w.
- zna postacie dowódców wypraw: K. Kolumba, B. Diaza, V. da Gama, F. Magellana
- posługuje się terminem: tubylec, astrolabium, kolonia, niewolnik, plantacja
- wyjaśnia, dlaczego Kolumb i Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód
- przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych
- przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie
- posługuje się terminem: konkwistador
- opisuje działalność konkwistadorów i zna najśłynniejszych (H. Cortez, F. Pizarro)
- opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce
- wyjaśnia, skąd w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska
- posługuje się pojęciami: antyk, humanizm, fresk, attyka, arkada, kopuła
- charakteryzuje epokę i sztukę renesansową, opisuje budowlę tego stylu
- przedstawia poglądy humanistów
- wyjaśnia znaczenie wynalezienia druku
- posługuje się terminami: pastor, zbór, celibat, heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych
- wskazuje przyczyny reformacji
- charakteryzuje poglądy M. Lutra
- opisuje okoliczności powstania anglikanizmu
- przedstawia skutki reformacji
- przedstawia na mapie podział religijny Europy

- omawia postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.)
- przedstawia postanowienia soboru trydenckiego
- charakteryzuje działalność jezuitów

ROZDZIAŁ II: W RZECZYPOSPOLITEJ SZLACHECKIEJ

Poziom podstawowy:

uczeń:

- posługuje się terminami: szlachta, herb, szabla, demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota
- wymienia izby sejmu walnego
- przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach
- zna zasadę *liberum veto*
- posługuje się terminami: folwark, dwór, pańszczyzna, spichlerz, sptaw wiślany
- opisuje zajęcia chłopów i mieszczan
- podaje przykład towaru wywożonego z Polski i sprowadzanego do kraju
- wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie, Prusy Książęce, Inflanty
- wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów
- wskazuje Wawel, jako przykład budowli renesansowej
- posługuje się terminem: włośczyzna, zna jego pochodzenie
- podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (określa wiek)
- zna obraz Jana Matejki *Hołd pruski* i najważniejsze jego postacie
- zna Mikołaja Kopernika, jako twórcę teorii heliocentrycznej
- wymienia J. Kochanowskiego i M. Reja, jako twórców literatury renesansowej w Polsce
- wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- posługuje się terminami: unia personalna, unia realna, tolerancja
- podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej
- wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczpospolitej
- zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej
- zna cel podpisania konfederacji warszawskiej
- posługuje się terminem: elekcja, bezkrólewie
- wie, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji
- wskazuje Henryka Walezego, jako pierwszego króla elekcyjnego

Poziom ponadpodstawowy:

uczeń:

- przedstawia prawa i obowiązki szlachty
- posługuje się terminami: pospolite ruszenie, sejm walny, sejmiki ziemskie
- wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji *Nihil novi*
- przedstawia skład izb sejmu walnego
- wymienia zabudowania folwarku i ich funkcje
- wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom i tłumaczy, dlaczego szlachta je uchwaliała
- wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania majątków ziemskich i następstwa ożywienia gospodarczego
- wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki
- posługuje się terminem: hołd lenny
- podaje przyczyny wojny z zakonem krzyżackim (1519-1521)
- przedstawia postanowienia hołdu pruskiego i jego skutki
- wymienia państwa walczące o Inflanty i skutki tej rywalizacji, wskazuje ten teren na mapie
- posługuje się terminami: arras, krużganki, mecenat, teoria geocentryczna i heliocentryczna

- zna postaci i ich działalność: M. Rej, J. Kochanowski, A. F. Modrzewski
- wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce
- zna zasługi ostatnich Jagiellonów dla polskiej kultury
- opisuje Wawel, jako przykład architektury renesansowej
- przedstawia Galileusza, jako zwolennika teorii Kopernika
- przedstawia postanowienia i skutki unii lubelskiej, utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej
- wskazuje na mapie Wołyń, Podole, Ukrainę
- analizuje herb Rzeczypospolitej
- posługuje się terminami: innowierca, katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie
- przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej
- nazywa świątynie różnych wyznań
- charakteryzuje strukturę wyznaniową w Polsce
- wyjaśnia, kim byli arianie i zasady ich religii
- omawia wkład wyznań w rozwój szkolnictwa w Polsce
- opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji, na podst. obrazu Canaletta
- wyjaśnia skutki wolnych elekcji i warunki, jakie musieli spełniać królowie elekcyjni
- posługuje się terminami: Artykuły henrykowskie, pacta conventa

ROZDZIAŁ III: W OBRONIE GRANIC RZECZYPOSPOLITEJ

Poziom podstawowy:

uczeń:

- wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie
- wskazuje S. Batorego, jako władcę Polski po H. Walezym
- posługuje się terminem: hetman
- wie, w jakim celu utworzono piechotę wybraniecką
- przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Batorego
- zna wydarzenia bitwy pod Kłuszynem, jej datę i postać S. Żółkiewskiego
- wymienia elementy uzbrojenia husarza
- wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty, Wisłę, Pomorze Gdańskie, Kircholm (1605)
- wymienia stolice Polski, wie dlaczego przeniesiono stolicę do Warszawy
- zna postać J. K. Chodkiewicza – dowódcę wojsk polskich
- zna postać B. Chmielnickiego, jako przywódcę powstania Kozaków
- wyjaśnia, kim byli Kozacy
- posługuje się terminami: Zaporozże, potop szwedzki, sułtan, janczar, islam, wezyr
- zna datę 1648 r.
- zna postać S. Czarnieckiego, A. Kordeckiego i Jana Sobieskiego
- opisuje obronę Jasnej Góry, jako przełomowego momentu potopu szwedzkiego
- podaje i zaznacza na osi czasu datę potopu szwedzkiego i pokoju w Oliwie
- podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń
- zna daty: 1673 r., 1683 r.
- wskazuje na mapie: Podole, Chocim, Kamieniec Podolski
- podaje skutki wojen z Turcją
- wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.
- wymienia skutki tych wojen
- posługuje się terminem: barok
- charakteryzuje cechy szlachty polskiej okresu baroku
- zna najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej polskiej i europejskiej i jej cechy

Poziom ponadpodstawowy:

uczeń:

- przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty
- zna terminy: piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar
- charakteryzuje postać Dymitra Samozwańca
- wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji
- podaje datę pokoju w Polanowie (1634 r.)
- posługuje się terminem: cło, wojna podjazdowa, haracz, ekspansja, liberum veto, sarmatyzm, putto, ornament
- charakteryzuje wojny polsko-szwedzkie i przebieg wojny o Inflanty
- zna datę 1627 r. – bitwa pod Oliwą
- wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji
- wyjaśnia, kim byli Kozacy
- opisuje przebieg powstania Chmielnickiego (wojny domowej) i jego przyczyny
- podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.)
- wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej w czasie potopu szwedzkiego i jego przebieg
- przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich
- wymienia postanowienia pokoju w Oliwie
- zna daty: 1672 r., 1620 r., 1621 r. (wojny z Turcją)
- wskazuje na mapie: Chocim, Kamieniec Podolski, Cecora
- wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń w walkach z Turkami w II poł. XVII w.
- wymienia hetmanów: S. Żółkiewskiego, J. K. Chodkiewicza
- wymienia skutki wojen w XVII w., np. wyniszczenie kraju, straty terytorialne – wskazuje je na mapie
- wskazuje objawy kryzysu w państwie – słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów, znaczenie magnaterii, kryzys gospodarczy
- charakteryzuje ideologię sarmatyzmu
- opisuje strój sarmacki
- wyjaśnia genezę epoki baroku
- charakteryzuje sztukę barokową
- wskazuje wpływ pobożności na sztukę baroku
- wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa.

ROZDZIAŁ IV: OD ABSOLUTYZMU DO REPUBLIKI

Poziom podstawowy:

uczeń:

- opisuje zakres władzy monarchy absolutnego
- wyjaśnia termin monarchia absolutna
- poprawnie posługuje się terminem monarchia parlamentarna
- charakteryzuje postać Karola I Stuarta oraz Olivera Cromwella
- poprawnie posługuje się terminem klasycyzm, oświecenie charakteryzuje ten styl
- posługuje się terminem absolutyzm oświecony
- podaje przykłady reform absolutyzmu oświeconego
- posługuje się terminem: kolonia, konstytucja
- wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość USA
- określa czas powstania Stanów Zjednoczonych
- wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA

Poziom ponadpodstawowy:

uczeń:

- posługuje się pojęciami: manufaktura, cło, import, eksport, hugenoci
- przedstawia w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji
- omawia politykę gospodarczą ministra Colberta
- opisuje wojny religijne we Francji (edykt nantejski)
- wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem
- charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej
- posługuje się terminami: purytanie, rojaliści
- przedstawia postacie Monteskiusza, Woltera, J.J. Rousseau
- omawia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii, Prusach
- przedstawia przyczyny wybuchu wojny o niepodległość USA
- zna datę: 4 VII 1776 r.
- przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA

ROZDZIAŁ V: UPADEK RZECZYPOSPOLITEJ

Poziom podstawowy:

uczeń:

- przedstawia postacie: Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa, Stanisława Konarskiego
- posługuje się terminem unia personalna
- wymienia przyczyny anarchii w Polsce
- charakteryzuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana
- zna datę I rozbioru Polski-1772 r.
- wymienia państwa, które dokonały I rozbioru Polski
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę w wyniku I rozbioru Polski
- poprawnie posługuje się terminami: obiady czwartkowe, KEN
- podaje przykład zasług króla dla rozwoju polskiej kultury
- poprawnie posługuje się terminem: konstytucja
- zna daty: 3 V 1791 r., 1793 r.
- wymienia państwa, które dokonały II rozbioru Polski
- wymienia najważniejsze ustawy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 Maja
- posługuje się terminami: naczelnik, kosynierzy, insurekcja
- zna daty: 1794 r., 1795 r.
- wymienia państwa, które dokonały III rozbioru Polski
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas III rozbioru

Poziom ponadpodstawowy:

uczeń:

- posługuje się terminami: konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje
- przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego
- opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Sasów w Polsce
- zna datę 1717 r.
- wymienia reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego
- posługuje się terminami: konfederacja barska, prawa kardynalne
- podaje datę zawiązania konfederacji barskiej-1768 r.
- charakteryzuje sztukę klasycystyczną, podaje przykłady budowli
- wymienia pisarzy politycznych: Hugo Kołłątaja, Stanisława Staszica
- wymienia malarzy tworzących w Polsce
- podaje cel zwołania Sejmu Wielkiego

- opisuje najważniejsze reformy Sejmu Wielkiego
- charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 Maja
- przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę-1792
- opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej w 1792 r.
- zna postać Wojciecha Bartosza
- zna przebieg bitwy pod Racławicami
- wyjaśnia dlaczego Kościuszko wydał Uniwersał połaniecki
- opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego
- wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego

ROZDZIAŁ VI: REWOLUCJA FRANCUSKA, OKRES NAPOLEOŃSKI

Poziom podstawowy:

uczeń:

- posługuje się terminami: konstytucja, rewolucja, Bastylia, burżuazja, Stany Generalne
- charakteryzuje podział społeczeństwa francuskiego na stany
- zna datę wybuchu rewolucji francuskiej
- charakteryzuje postać Ludwika XVI
- posługuje się terminem: republika
- zna postać Maksymiliana Robespierre'a
- charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte
- wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła Francja
- przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję
- wyjaśnia dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”
- zna postaci: gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego
- zna datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech oraz cel ich powstania
- przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego
- podaje daty: utworzenia (1807) i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1815)

Poziom ponadpodstawowy:

uczeń:

- przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej
- przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela
- podaje datę uchwalenia konstytucji we Francji (1791)
- posługuje się terminami: monarchia konstytucyjna, jakobini, dyktatoriat
- przedstawia skutki rządów jakobinów
- posługuje się terminem blokada kontynentalna
- charakteryzuje Kodeks Napoleona
- zna daty: 1804 r., 1807 r.
- podaje postanowienia pokoju w Tylży
- opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję
- podaje daty bitew: pod Lipskiem , pod Borodino
- wyjaśnia dlaczego Polacy wiązali nadzieje na niepodległość z Napoleonem
- opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich
- charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego
- omawia zapisy Konstytucji Księstwa Warszawskiego
- przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego
- wskazuje na mapie: Raszyn, Somosierrę.